

MAANÕUKOGU

Protokoll nr. 53.

Koosolek 9. oktoobril 1917 kubermangu lossi Valges saalis,
Tallinnas, Toompeal.

Koosolekust võtavad osa 35 nõunikku: J. Ümarik, K. Parts, P. Pöld, A. Veiler, J. Koort, K. Virma, J. Kärner, Ar. Vallner, J. Temant, Jul. Seljamaa, Victor Neggo, H. Reiman, A. Kohver, T. Kuusik, H. Kask, J. Leeman, O. Strandmann, Hans Roos, H. Pöhl, J. Reintam, J. Sihver, H. Pöggelman, Joh. Kukkk, N. Köstner, A. Birk, J. Kalm, J. Anvelt, Masik, A. Leetsmann, M. Martna, Max Bock, J. M. Ainson, K. Päts, K. Saral, J. Jaakson.

Koosolekut juhatab A. Vallner.

Protokolli kirjutab H. Kask.

Päevakord:

1. Maavalitsuse aruanne.
2. Valdade piiriküsimus.
3. Maanõukogu ümbervalimise eelnõu.
4. Setude palve Eesti külge liitmise asjus.
5. Presiidiumi ja Maavalitsuse valimised.
6. Kurista sündmuse uurimise komisjoni aruanne.
7. Maksuvõtmise eelnõu liikumata varanduse pealt II lugemisel.

1. Päevakorra muutmine.

Aruandjate puudumisel langevad päevakorrast välja punktid 1, 2, 4 ja 6.

Päevakorra punkt 5 heidetakse pahempoolsete ettepanekul 15 häälega 9 vastu ka päevakorrast välja.

2. Teadaanne Hariduse Osakonna juhataja valimise kohta.

Selle peale annab P. Pöld järgmise teadaandmise Maanõukogule sisse:

„Eesti Ajutisele Maanõukogule. — Arvan, et Demokraatlike bloki deklaratsiooniga 6. oktoobrist mina kui Bloki liige ja tema toetusel valitud Hariduse Osakonna juhataja oma tagasiastumise Maanõukogule olen teada annud. Sellepärast palun ja nõuan, et Hariduse Osakonna uue juhataja valimised viibimata ette võetakse, järgmistel põhjustel:

1) Kooli asjade korraldamine tarvitab praegu järjekindlat ja kaugemale ette kavatsitavaid asjaajamist. Juba 25. septembrist peale kestev kindlusteta seisukord Osakonna juhataja ametisse jäämises ei luba mind ei Osakonna enese korraldamist jätkata, ega uusi kavatsusi kooli kohta välja töötama ja läbi

viima hakata, et võimalikul „kursi“ muutusel mitte segadusi sünnitada. Sellepärast on minul võimata praegusel koolielus otsustaval silmapilgul kauem vastutust sarnastel tingimistel edasi kanda.

2) Hariduse Osakonna juhatajaks ajutiselt ametisse astudes ei võinud ma oma perekonna pärast ennast koolijuhataja kohustusest täiesti lahti ütelda. Nüüd nõuab minult Eesti Tütarlaste kool tööle asumist, mis põhjusel ma pikemalt Tallinnasse jääda ei või ja lähematel päevadel Osakonna asjad käest pean andma. Tallinnas, 9. oktoobril 1917. a.“

3. Päevakorra täiendamine.

Päevakorda täiendatakse 1) saadikute valimisega Demokraatia Nõukogusse ja 2) hindamise komisjoni määrustega teisel lugemisel.

4. Eesti Maapäeva valimisseaduse eelnõu.

Päevakorra punkti 3 — Maanõukogu ümberloomise eelnõu — kannab ette O. Strandmann.

§ 2 kohta tehtakse enamlaste poolt ettepanek, et valimise õigus 18 aastast peale lugeda tuleks.

K. Parts teeb ettepaneku, et 21 aastast valimise õigus loetud saaks.

J. Seljamaa vaidleb ühelt poolt 18 a. ja teiselt poolt 21 a. vanuse vastu ja toetab 20 a. vanust.

J. Temant nõuab, et vanus kõige vähem 21 a. olgu, soovitav oleks veel kõrgem vanus, tähendades, et kuidas võib alaealise kätte teiste varanduse üle valitsemist usaldada, kui temal seniste kodanliste seaduste järele õigust ei ole oma enesegei varanduse üle täieõigusline pere-mees olla.

Hääletamisel saavad hääli: 18 a. poolt — 5 häält, 21 a. poolt — 5 häält ja 20 a. poolt — 14 häält ja vastu 7.

J. Kärneri ettepanek, § 2 juurde, et ka neil õigus valida oleks, kes valimise nimekirjade kokkuseadmise ajal Eestimaa piirides elavad, lükatakse tagasi.

J. Reintami poolt tehtud ettepanek § 6 juurde, et suuremad linnad iseseisvateks valimiste ringkondadeks tehtud saaks, — lükati tagasi.

Enamlaste poolt tehtud täiendus § 6 juurde (pärast sõna Virumaa): „ühes Narva linna, Lilienbachi mõisa, kalevi- ja linavabrikutega“ — lükatakse tagasi 5 hääle vastuseisemisel.

H. Pöhli poolt tehtud ettepanek § 6 juurde: „Rootsi vallad ühendatakse iseisvaks valimise ringkonnaks. Rootslastele antakse üks saadiku koht Eesti Maanõukogus“, — lükatakse tagasi 10 häälega 8 vastu.

§ 7 juurde tehtud ettepanekud: 5 versta asemele 1) „10 versta“ ja 2) „5—10 versta“ lükatakse mõlemad väikese häälteenamusega tagasi.

M. Bock tähendab, et sellest projektist mitte välja ei paista, et valimise juures Eestimaa väksearvuliste rahvaste huvid kaitstud oleks, sellepärast teatab tema, ei ole see eelnõu temale mitte vastuvõetav.

M. Partsi ettepanek § 8 muutmiseks: „Iga valimise ringkonnast valitakse iga 12.000 valija peale üks saadik. Arvu, kui palju kellegil ringkonnal valida tuleb, määratakse enne valimisi kindlaks“, — lükatakse tagasi.

Paremalt poolt tehtud parandus § 8 juurde sõna: „valijad“ asemele „elanikke“ panna, lükatakse tagasi 13 häälega 7 vastu.

Lõpus võetakse kogu eelnõu esimesel lugemisel vastu ilma vähemagi muudatuseta sellel kujul, nagu komisjon seda välja töötanud on. (Vaata lisa nr. 1.)

Kell 8 õ. tehakse veerandtunniline vaheaeg.

5. Koosoleku lõpetamine ja järgmise koosoleku määramine.

Et peale vaheaega enam tarviline osa nõunikka kokku tulnud ei ole, lõpetatakse koosolek, järgmise koosoleku algust homse peale k. 4 p. l. määrates.

H. Kask (*allkiri*).

J. Temant (*allkiri*).

J. Vilms (*allkiri*).

LISAD.

LISA nr. 1.

Eesti Maapäeva valimise seaduse eelnõu.

I. Valimise viis ja õigus.

§ 1. Eesti Maapäeva saadikud valitakse otsekoheselt, üleüldisel, ühesugusel ja salajasel hääletusel, kus juures esitust proportsionalsel alusel arvatakse.

§ 2. Maapäeva valimistest osavõtmise õigus on kõigil mõlemist soost isikutel, kes valimiste päevaks 20 aastat vanaks saavad ja kel Eestimaal alaline elukoht on.

Valimistest osa ei võta need, kes seaduslikes korras nõdra- või hullumeelseks on tunnistatud, ja ka kurtummad, kes eestkostmise all on.

Valimise õigusest jäävad ilma:

1) kes seaduslisse jõusse astunud kohtuotsuse järele on mõistetud, kui nad varem seisuse õigusi ei ole tagasi saanud:

a) sunnitööle — kümne aasta jooksul peale karistuse aja lõppu;

b) asumisele, vangiroodu, parandusmajasse, wangimajasse või kindlusesse seisuse õiguste kaotamise ehk kitsendamisega — viie aasta jooksul peale karistuse aja lõppu;

2) kes süüdlaseks mõistetud varguses, väljaarvatud Rahukohtu nuhtluse seaduse 171 paragr. 2 punktis (Sead. Kogu, XV j., 1914. a. väljaant.) ettenähtud korral, petmises, usaldusele antud varanduse omandamises või raiskamises, väljaarvatud raiskamised, mis sama nuhtluse seaduse 177 paragr. teises jaos ja üleüldise kaela kohtuseaduse (Sead. kogu, XV) 1681 paragr. teises jaos (1912. a. järg) ettenähtud, varastatud asjade varjamises, teadupärast varastatud asjade ostmises või pandiksvõtmises alalise ametina, võltsimises, liiakasu võtmises, altkäemaksu võtmises ja andmises, kupeldamises ja kõlvatu elule avatlemises (Sead. kogu, XV j., kaela kohtu sead. 1909. a. väljaant. §§ 524—526, 526¹, 527 ja 529) niisama tegudes, mille sihiks seaduseandliste ja omavalituse asutuste valimise vabaduse ja õigluse rikkumine, — kolme aasta jooksul peale karistuse aja lõppu;

3) maksujõuetud võlgnikud, kes seaduse jõusse astunud kohtuotsuse järele kuritahtlisteks pankrotitegijateks on tunnistatud, — kolme aasta jooksul peale selleks tunnistamist.

§ 3. Õigus valimistest osa võtta on ainult neil isikutel, kes mõne jaoskonna valijate nimekirja on kantud.

§ 4. Ei lasta valimistest osa võtta neid, kes valimiste ajaks valimiseõigused ära kaotanud.

§ 5. Õigus igas valimise ringkonnas valitud saada on igal isikul, kes valimise õiguse nõuetele, peale elukoha nõude, vastab, selle peale vaatamata, kas ta kuskil nimekirjas seisab või mitte.

II. Valimise ringkonnad ja saadiku kohtade jaotus.

§ 6. Maapäeva saadikute valimisteks jaotatakse Eestimaa maakondade järele üheksaks ringkonnaks: Harjumaa, Virumaa, Järvamaa, Läänemaa, Tartumaa, Võrumaa, Viljandimaa, Pärnumaa ja Saaremaa. Valimise ringkonda kuuluvad kõik vallad kui ka linnad nimetatud maakondade geograafilistes piirides.

§ 7. Hääletamist toimetatakse eraldi linnades ja maal.

Maal sünnib hääletamine valdade kaupa, kuid vallad jaotatakse jaoskondadeks nii, et ühegi valija elukoht valimise büroost üle 5 versta kaugel ei oleks.

Linnades ja alevikkudes, kus elanike arv üle 3000, arvatakse jaoskonnad iga 3000 elaniku kohta eraldi, kus juures

poolikud kolmed tuhanded täiteks arvatakse.

Erandid teha neist määrustest on ainult ringkonna valimise komitee lubal.

§ 8. Saadikute arvu, mis iga valimise ringkonnas valida tuleb, määrab ära Maavalitsus selles proportsionis, kui palju kuskilgi valimise ringkonnas valijaid leidub, üleüldist Eesti Maapäeva saadikute arvu — 100 — aluseks võttes.